

EN BÆREDYGTIG OMSTILLING AF ERHVERVSLIVET

December 2023
Grønlands Erhverv

Denne analyse er udarbejdet af MIND YOUR BUSINESS på anmodning fra Grønlands Erhverv og er en uafhængig redegørelse om medlemsvirksomhedernes bevidsthed, holdninger, udfordringer og ambitioner til bæredygtighedsagendaen.

Analysen er en sammenfatning af resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse, en række fokusgruppesamtaler samt kvalitative interviews, som er foretaget i perioden 1. april – 15. oktober 2023.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. RESUMÉ	4
2. INDLEDNING	4
3. FORMÅLET MED ANALYSEN	5
4. METODEBESKRIVELSE.....	5
5. GRØNLANDS ERHVERVSLIV I INTERNATIONALE RAMMER.....	6
6. RESULTATER	7
a. ERHVERVSLIVETS UDGANGSPUNKT I EN BÆREDYGTIG OMSTILLING	7
b. AMBITIONER.....	10
c. BARRIERER OG UDFORDRINGER	12
7. DEN OFFENTLIGE SEKTOR.....	13
8. BÆREDYGTIGHED I BRANCHEPERSPEKTIV	15
9. FORVENTNINGER TIL GE.....	21

1. RESUMÉ

Selvom kendskabet til FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling er forholdsvis begrænset og kun få virksomheder arbejder med dem, så giver langt de fleste virksomheder udtryk for, at både miljømæssige og sociale bæredygtighedsemner er en del af deres daglige drift.

Emner som medarbejdertrivsel og kompetenceudvikling spiller en meget stor rolle hos de fleste virksomheder, hvilket kan hænge sammen med behovet for, og konkurrencen om, kvalificeret arbejdskraft. På miljø- og klimaområdet har cirka en fjerdedel af virksomhederne oplyst, at de arbejder på at reducere energiforbrug og CO₂-udledninger. Knap halv delen har fokus på at reducere affald samt skadelige stoffer i miljøet. Omkring 1 ud af 3 virksomheder oplever magtmisbrug og korrupsion, herunder nepotisme i forbindelse med udbud.

Virksomhederne er motiveret til at arbejde med bæredygtighed på grund af stigende markedskrav og forventninger om, at bæredygtighed vil udgøre et konkurrenceparameter. Derudover har de fleste reelle ønsker og ambitioner om at gøre en mærkbar og positiv forskel i samfundet.

Størstedelen af virksomhederne har til gengæld ikke oplevelsen af at gøre tilstrækkeligt og får ikke indfriet deres ambitioner på området. Deres tilgang til bæredygtighedsarbejdet er ikke fokuseret og struktureret, og de måler ikke på deres indsatser. Kun omkring 1 ud af 10 virksomheder har udarbejdet et dokumenterbart bæredygtighedsprogram.

Årsagerne er først og fremmest mangel på kompetencer og kapaciteten til at løfte opgaven. Mange har behov for at forstå begrebet "bæredygtighed" i en virksomhedskontekst, og hvordan det gøres konkret for den enkelte. Andre virksomheder har medarbejdere, der har været igennem kursusforløb hos CSR Greenland, men mangler kapaciteten til at omsætte viden og drive indsatserne. Og endelig er der en mindre og kompetent gruppe af virksomheder, som har brug for specialviden om eksempelvis nye EU-rapporteringskrav, certificeringer o. lign.

Analysen forsøger at udfolde virksomhedernes tilgang og udfordringer til bæredygtighed i et brancheperspektiv, og den viser, at der er store forskelle med hensyn til fokus, viden og udfordringer. Dog kan det, måske ikke overraskende, konkluderes, at små og mellemstore virksomheder har større udfordringer med at forstå og arbejde med områderne, og det gælder særligt i mindre samfund uden for Nuuk.

Der hersker en udbredt frustration over, at virksomhederne ikke møder den tilstrækkelige forståelse for bæredygtighed hos myndigheder, politikere og i befolkningen generelt. Alle efterspørger et ændret mindset i det politiske system, og virksomhederne mener at både kommuner og selvstyret har et meget stort ansvar, som ofte svigtes. Analysen understreger meget tydeligt, at erhvervslivet i meget høj grad er afhængigt af et godt samarbejde med den offentlige sektor for at fremme en bæredygtig retning for landet, og de efter-

spørger en "masterplan" for en bæredygtig udvikling i Grønland, som udarbejdes og implementeres i tæt samarbejde med erhvervslivets organisationer og virksomheder.

Endelig viser analysen, at Grønlands Erhverv spiller en meget vigtig rolle i virksomhedernes bestræbelser på at fremme en bæredygtig udvikling for samfundet. Virksomhederne efterspørger, at Grønlands Erhverv tager initiativ til et forpligtende samarbejde mellem kommuner, selvstyre, politikere og erhvervsliv med fælles målsætninger for en bæredygtig udvikling. Desuden efterspørges flere medlemsrettede initiativer og netværk, der kan hjælpe virksomhederne med at løfte kompetencer og viden, og at der gennem lobbyarbejde skabes politiske reformer på områder, der fremmer en økonomisk, social, og miljømæssig bæredygtig udvikling.

2. INDLEDNING

Samfundsansvar har i mange år været et naturligt fundament for erhvervslivet i Grønland og viser sig gennem eksempelvis sponsorater, sociale aktiviteter, miljøprojekter og tiltag, der skal reducere CO₂-udledninger.

Men hvor CSR i årtier har været båret af frivillige indsatser og standarder i erhvervslivet, bliver krav og forventninger til virksomhedernes sociale og miljømæssige tiltag i disse år skærpet, ikke mindst drevet frem i erkendelsen af alvorlige og indlysende udfordringer på vores planet.

I EU udmønter dette sig i omfattende bæredygtighedsregulering af erhvervslivet, som skaber dominoeffekter i de globale værdikæder. Selvom Grønland ikke er medlem af EU, så er Grønland også afhængig af udenlandske leverandører, kunder, investorer og samarbejdspartnere, så denne udvikling forventes også at påvirke grønlandske virksomheder i de kommende år.

"Over the next 15 years, like it or not, sustainability will become as big and disruptive in every sector as digital technologies have become over the past 15."

THE SUSTAINABLE BUSINESS COMMISSION (2017)

Den stigende bevidsthed om erhvervslivets centrale rolle i at påvirke udviklingen i en mere positiv retning betyder også, at forventningerne til virksomhederne stiger. Det gælder f.eks. hos forbrugere, medarbejdere, B2B-kunder og investorer. Disse forventninger skaber nye dynamikker og stiller krav til virksomhedsledere om at forstå agendaen, udanne medarbejdere og implementere nye arbejdsgange, der integrerer forretningsdrevet bæredygtighed i virksomhedens drift.

Det strategiske arbejde med bæredygtighed forventes, også i Grønland, at blive et parameter, der påvirker både toplinje og bundlinje i både offentlige, og privatejede virk-

somheder. Dermed forventes bæredygtighed ikke længere blot at være drevet af frivillige indsatser men er på vej til at blive en ledelsesdisciplin, der griber ind i forretningsmodeller og virksomhedernes finansielle resultater.

Befolkningens størrelse, den tilgængelige arbejdskraft, erhvervsstrukturen, landets geografi og placering medfører særlige udfordringer for virksomhedernes muligheder for at påvirke landet i en mere bæredygtig udvikling. Det gør ikke opgaven lettere, men det ændrer næppe ved, at bæredygtighed bliver et grundvilkår, som virksomhederne skal kunne navigere i.

Spørgsmålet er, hvor meget bæredygtighed fylder for virksomhedsledere i dag, og hvor godt rustede og motiverede de er til at imødekomme disse forventninger, og hvilke barrierer de møder i den bæredygtige omstilling.

Det forsøger denne redegørelse at give nogle svar på.

3. FORMÅL MED ANALYSEN

Formålet med analysen er at tage temperaturen på bæredygtighed som emne hos medlemmerne af Grønlands Erhverv. Ved at indsamle kvalitative og kvantitative data fra et repræsentativt udsnit af virksomhederne, skal analysen give svar på, hvordan erhvervslivet betragter bæredygtighed i bred forstand, herunder give en forståelse af virksomhedernes motivationer, indsatser, behov og de forhindringer de møder, ligesom analysen skal foreslå konkrete tiltag, der kan understøtte erhvervslivet i deres arbejde med bæredygtighed.

Analysen skal desuden give aktuel viden om erhvervslivets varierende tilgang til bæredygtighed givet de enkelte brancher, virksomhedernes størrelse og deres geografiske tilhørssted, og den skal bibringe viden om, hvordan den offentlige sektor og Grønlands Erhverv kan bistå med at understøtte virksomhedernes ambitioner og indsatser til gavn for virksomhedernes vækst og konkurrenceevne.

4. METODE

Der er i metoden lagt vægt på at indsamle data fra respondenter, der har et ledelsesansvar i virksomheden, enten som bestyrelsesmedlemmer, direktører eller ejere. Indsamling af data er gennemført i tre successive trin.

Fokusgrupper

For at forstå brancherne og deres forskelligartede tilgang til bæredygtighed blev der gennemført interviews med Grønlands Erhvervs 10 brancheudvalg¹ i perioden februar – april 2023. Fokusgrupperne blev faciliteret ved brug af en række åbne spørgsmål, der havde til formål at belyse deres forståelse, behov og barrierer omkring bæredygtighed i branchen. Disse samtaler havde en varighed på 1 - 1 ½ time.

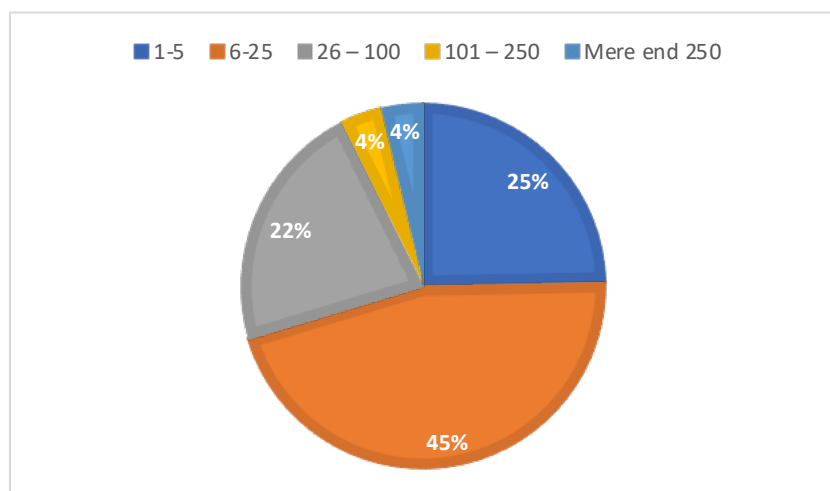
Spørgeskemaundersøgelse til Grønlands Erhvervs medlemmer

På baggrund af fokusgruppernes udsagn blev der gennemført en spørgeskemaundersøgelse i maj 2023 til Grønlands Erhvervs ca. 350 medlemmer via SurveyMonkey. De 18 spørgsmål var udarbejdet på både grønlandsk og dansk.

Kvalitative interviews

For at sikre yderligere input til analysen har der i perioden 15. juni – 15. oktober 2023 været gennemført kvalitative interviews á 1 times varighed med 15 virksomhedsledere eller bæredygtigheds-ansvarlige². Der er i udvælgelsen af virksomheder lagt vægt på et repræsentativt udsnit af kommercielle aktører fra forskellige brancher, i forskellige størrelser og fra forskellige byer. Disse interviews var baseret på resultaterne fra både fokusgruppe- og spørgeskemaundersøgelsen og blev udført ud fra en forberedt interviewramme.

Samlet set vurderes analysen at udgøre et godt udgangspunkt for forståelsen af virksomhedernes arbejde og opfattelse af bæredygtighed samt de muligheder, barrierer og behov de møder i den grønne omstilling.

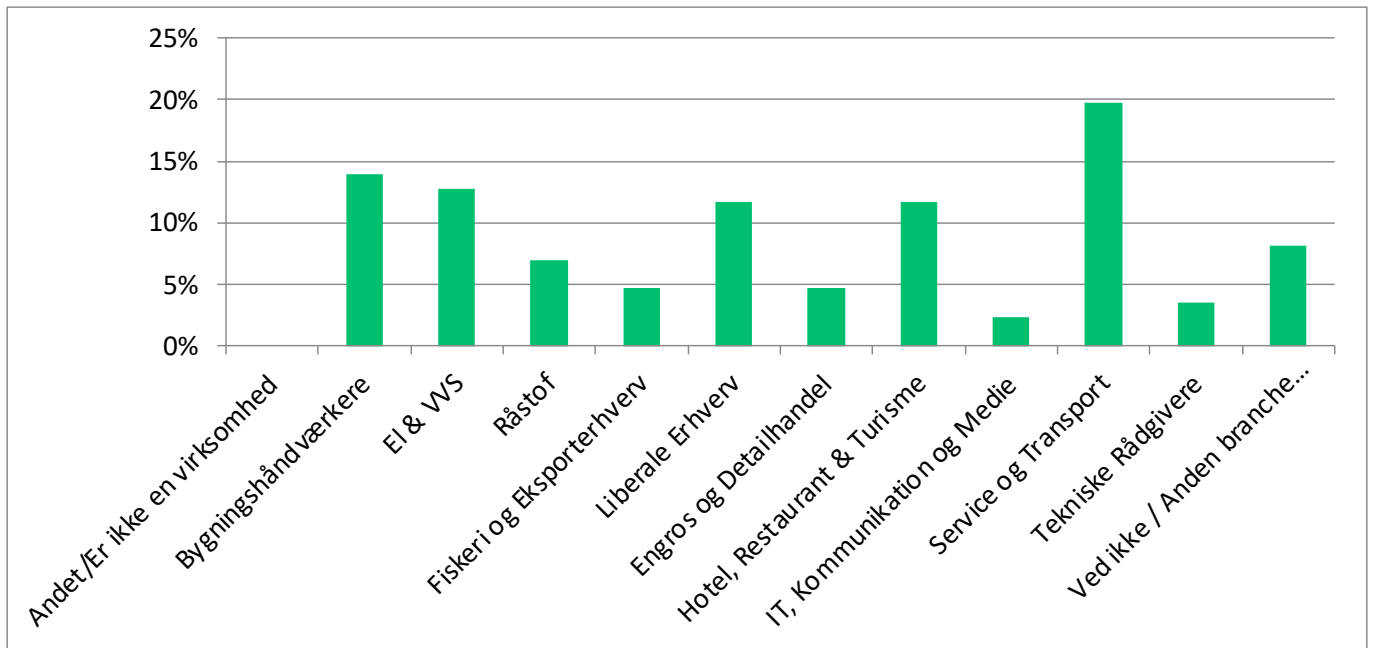
Figur 1: Respondenter fordelt på antal medarbejdere i virksomheden

Datagrundlaget for undersøgelsen omfatter 86 respondenter, som fordeler sig på størrelse som angivet i figur 1. Ud af de 86 respondenter er de 78 enten topledere eller bestyrelsesmedlemmer mens 7 er mellemledere og 1 er funktionær.

Respondenterne repræsenterer alle fem kommuner, heraf 50 i Sermersooq, 14 i Qeqqata, 9 i både Kujalleq og Avannaata samt 3 i Qeqertalik.

¹ Se Grønlands Erhvervs brancheudvalg [her](#)

² Se bilag for en samlet oversigt over virksomheder og interviewpersoner.

Figur 2: Respondenter fordelt på brancher

5. GRØNLANDS ERHVERVSLIV I INTERNATIONALE RAMMER

Samfundsansvar i erhvervslivet har internationalt oplevet en betydelig transformation i de seneste år, og som en del af den globale økonomi påvirker denne udvikling også Grønland og grønlandske virksomheder. Mens CSR (Corporate Social Responsibility) og frivillige initiativer igennem mange år har hjulpet virksomheder til at demonstrere samfundsansvar, afløses dette i disse år af internationale aftaler og regulering, der sammen med markeds kræfterne hastigt ændrer betingelserne for erhvervslivet, og for mange skaber et nyt grundvilkår for et "license to operate".

I det følgende gennemgås kort nogle af de vigtigste ændringer af de internationale rammer, som på kort og lang bane påvirker virksomhederne i Grønland:

a) Parisaftalen

Parisaftalen, vedtaget i 2015 under COP21, sigter mod at begrænse den globale opvarmning til "godt under" 2 grader Celsius over førindustrielle niveauer, med bestræbelser på at holde den under 1,5 grader Celsius. Lande, der deltager i aftalen, forpligter sig til at fastsætte nationale mål for reduktion af drivhusgasemissioner og rapportere om deres fremskridt.

Parisaftalen er en vigtig ramme for internationale bestræbelser på at tackle klimaforandringer og bevare miljøet. En analyse foretaget af Departement for Landbrug, Selvforsyning, Energi og Miljø (2022)³ viser en massiv opbakning til Parisaftalen i erhvervslivet, og det er derfor generelt blevet positivt modtaget i erhvervslivet, at Inatsisartut i november 2023 vedtog at ophæve Grønlands territoriale forbehold.

"Forhåbentlig er Parisaftalen en øjenåbner for det politiske niveau, så der bliver større åbenhed om dagsordenen. Man kan frygte at de bare tiltræder Parisaftalen, og så lader det blive ved symbolpolitikken".

UDSAGN FRA BRANCHEUDVALGET FOR LIBERALE ERHVERV

b) EU's Green Deal

EU's Green Deal er en omfattende strategi med politiske initiativer, der skal gøre EU til en klimaneutral og bæredygtig økonomi inden 2050.

Den inkluderer mål om at reducere drivhusgasemissioner, fremme grøn energi, ren transport, cirkulær økonomi samt beskytte biodiversiteten. EU-kravene omfatter sektorspecifik regulering og horisontal regulering, der berører forskellige områder påvirket af klimaforandringerne som f.eks. virksomheders indvirkning på biodiversitet.

EU's Green Deal påvirker også Grønland, idet omfanget dog afhænger af landets politiske beslutninger og strategiske partnerskaber med EU. Det drejer sig eksempelvis om følgende:

- Miljømæssige indsatser:** International bevidsthed om nødvendigheden af at beskytte Arktis og støtte grønlandske initiativer til at bevare miljøet.
- Handel og investering:** grønlandske virksomheder, der overholder EU's nye bæredygtighedsstandarder, kan drage fordel af øget handel og udenlandsk kapital.

³Konsekvensanalyse af Parisaftalen for det grønlandske samfund (https://naalakkersuisut.gl/Hoeringer/2023/02/0602_parisaftale?sc_lang=da)

3. **Miljøbeskyttelse:** EU's miljøregler og standarder kan påvirke grønlandske industrier og naturressourcer, som kræver tilpasning og overholdelse af EU's standarder for at bevare handel og partnerskaber.
4. **Forskning og Innovation:** Muligheder for grønlandske virksomheder at deltage i EU-finansierede projekter inden for eksempelvis vedvarende energi.
5. **Turisme:** Øget fokus på bæredygtighed kan gøre Grønland mere attraktiv for bæredygtig turisme, hvilket kan skabe økonomisk vækst.

c) Taksonomiforordningen

Et af initiativerne under EU's Green Deal er taksonomiforordningen, der fastlægger klare kriterier for, hvornår en økonomisk aktivitet kan betragtes som bæredygtig. Investorer og finansielle institutioner, der opererer inden for EU, skal vurdere og rapportere om, hvorvidt deres investeringer opfylder disse bæredygtighedskriterier. Formålet er at kanalisere kapital mod grønne og bæredygtige aktiviteter og fremme målet om klimaneutralitet i 2050.

EU's taksonomiforordning får indvirkning på investeringer i Grønland, når grønlandske virksomheder eller projekter, f.eks. inden for byggeri og udbygning af infrastruktur, søger kapital fra europæiske investorer eller finansielle institutioner.

I disse tilfælde bør virksomheder derfor overveje at tilpasse deres forretningspraksis og projekter for at opfylde de bæredygtighedskriterier, der er fastsat i taksonomiforordningen. Det kan samtidig hjælpe med at fremme miljømæssige og sociale virkninger i landet.

d) Corporate Sustainability Reporting Directive

Med virkning fra 1. januar 2024 træder det såkaldte Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) i kraft. Direktivet introducerer over 130 specifikke rapporteringsområder og markerer et markant skift i, hvordan europæiske virksomheder skal rapportere om samfundsansvar.

Formålet med direktivet er at skabe transparens og at kunne sammenligne virksomhedernes bæredygtighedsindsatser, ikke mindst til brug for investorer. Der er således en sammenhæng mellem CSRD og Taksonomiforordningen. Rapporteringen skal ledsages af dokumentation, som indgår i virksomhedernes årsrapporter på lige fod med økonomiske nøgletal. Rapporteringskravene medfører dermed et væsentligt og ændret fokus for den finansielle rapportering, når data om bæredygtighed også skal indgå som en del af ledelsesberetningen.

De nye krav får direkte indvirkning på store grønlandske virksomheder, og de forventes indirekte at påvirke mindre virksomheder globalt, da store virksomheder skal rapportere om hele deres værdikæde, inklusive eventuelle grønlandske underleverandører og kunder.

Det betyder, at mindre grønlandske virksomheder, der samarbejder med større virksomheder i EU, også skal ar-

bejde med målbar bæredygtighedsrapportering, og hvis grønlandske virksomheder ønsker at samarbejde med eller tiltrække investeringer fra EU-virksomheder eller finansielle institutioner, kan de blive nødt til at opfylde de nye rapporteringskrav.

e) Due Diligence

EU's Due Diligence-krav er også en del af EU's Green Deal og refererer til en kommende lovgivning, der har til formål at regulere og styrke virksomheders forpligtelse til at identificere, forebygge og håndtere risici for menneskerettigheder og miljø i deres globale forsyningskæder. Disse krav sigter mod at fremme bæredygtighed og ansvarlighed i erhvervslivet.

De kan også påvirke grønlandske virksomheder, der har europæiske virksomheder som kunder eller leverandører. For grønlandske virksomheder, der er involveret i handel med EU, vil det være vigtigt at være i overensstemmelse med denne lovgivning for at forblive konkurrencedygtige og relevante for europæiske aktører.

6. RESULTATER

Nedenfor følger et sammendrag af spørgeskemaundersøgelsens resultater, som er kategoriseret i tre hovedområder, der forsøger at belyse:

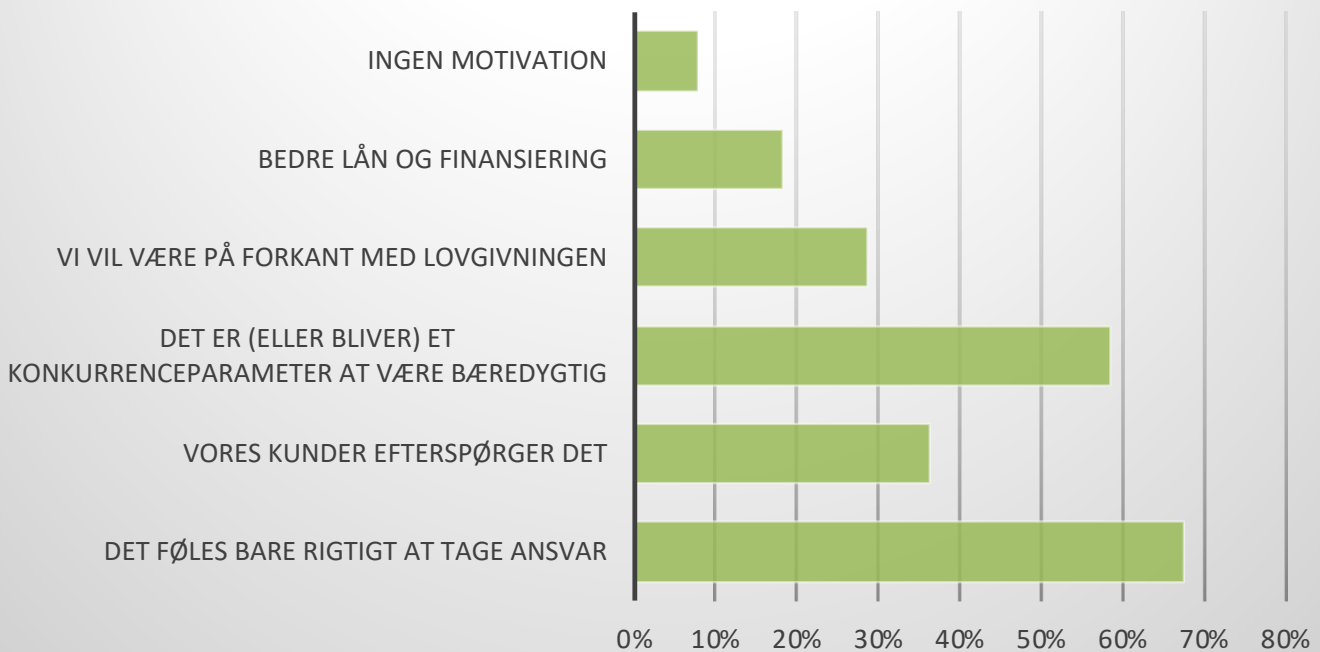
- Erhvervslivets udgangspunkt i en bæredygtig omstilling
- Erhvervslivets aktuelle indsatser
- Erhvervslivets barrierer i en bæredygtig omstilling

6.1 ERHVERVSLIVETS UDGANGSPUNKT I EN BÆREDYGTIG OMSTILLING

Halvdelen af respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen kender ikke eller kender kun en smule til FN's Verdensmål, mens kun 12 % "i høj grad" arbejder med Verdensmålene. Mens kendskabet til Verdensmålene er begrænset, så tilkendegiver langt de fleste virksomheder samtidig, at de arbejder med bæredygtighedsemner i deres daglige drift, og over halvdelen af toplederne er direkte involverede i indsatsen. Kun 10 % af respondenterne oplyser, at de slet ikke har fokus på bæredygtighed.

Motivationen for at arbejde med bæredygtighed varierer, men det er tydeligt, at markedskravene spiller en stor rolle, enten fordi kunderne efterspørger det, eller fordi bæredygtighed er, eller forventes at blive, et konkurrenceparameter.

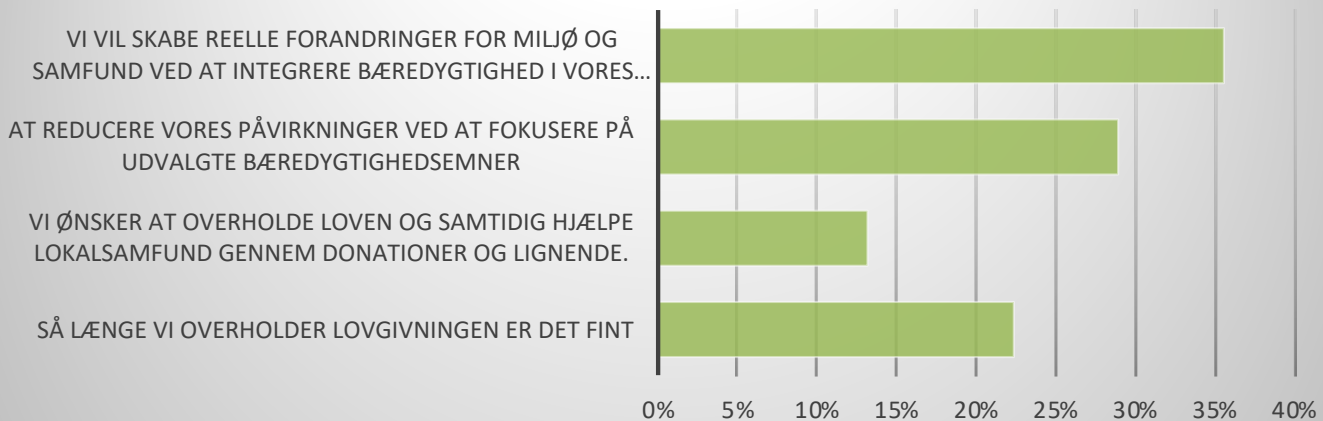
HVAD ER JERES MOTIVATION FOR AT ARBEJDE MED BÆREDYGTIGHED?

Figur 3: Markedskrav, konkurrence og forventet lovgivning er væsentlige motivationsfaktorer. Respondenterne har givet op til tre svar.

Samtidig har et flertal af virksomhederne et reelt ønske om at skabe forandringer i miljøet og for samfundet ved at integrere bæredygtighed i forretningen og reducere virksomhedens negative påvirkninger. Dog finder 1 ud af 3 virksomheder det tilstrækkeligt at overholde lovgivningen og hjælpe lokalsamfundet gennem sponsorater mv.

HVAD ER JERES AMBITIONER MED AT ARBEJDE MED BÆREDYGTIGHED?

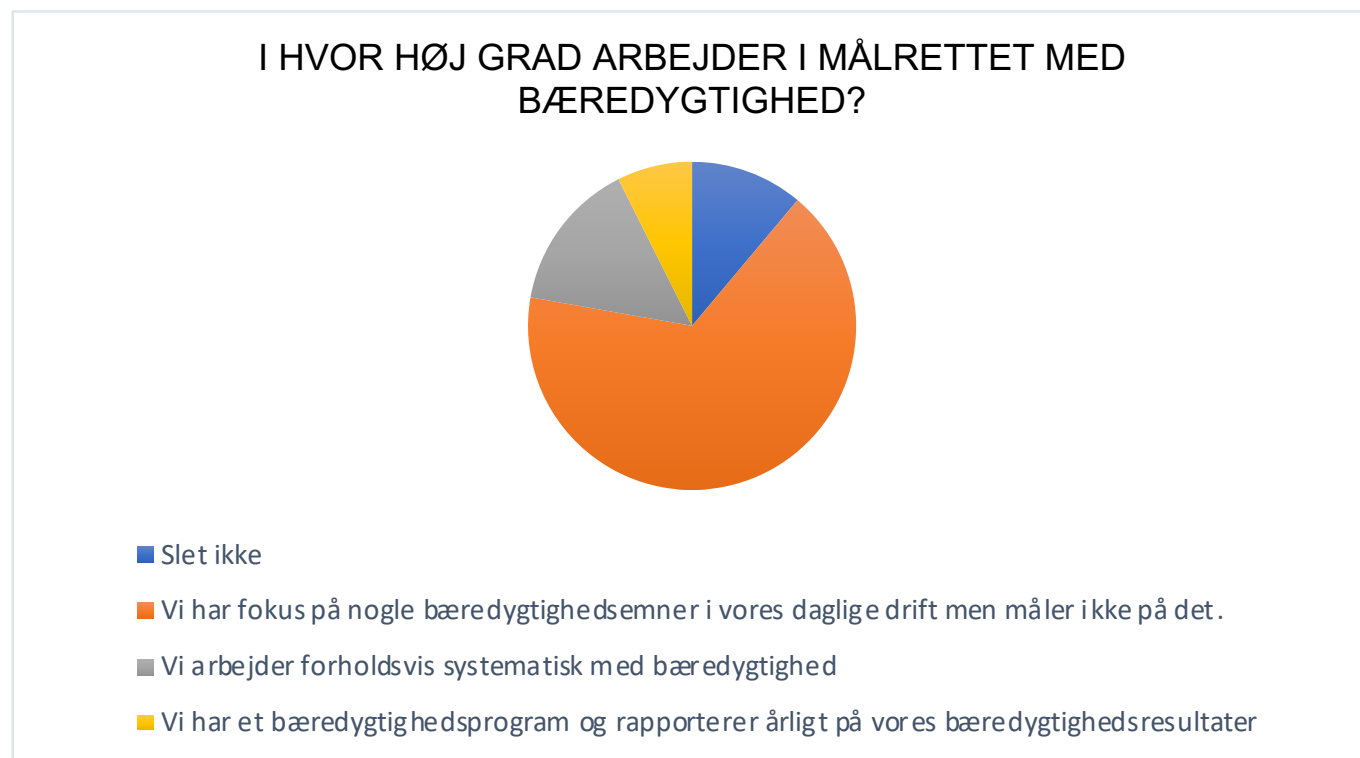
Figur 4: Et stor flertal af virksomhederne har ambitioner om at skabe reel forandringer og reducere deres påvirkninger.

Det er væsentligt at bemærke, at selvom der spores stor bevidsthed om bæredygtighed, så er fokus og struktur i deres tilgang til indsætserne mangelfuld. Figur 5 viser således, at 2 ud af 3 virksomheder ikke måler på deres aktiviteter og dermed heller ikke har mulighed for at vurdere virkning eller kvalitet af deres arbejde med bæredygtighed. Kun 6 ud af 81 respondenter svarer, at de har udarbejdet et bæredygtighedsprogram og kan dokumentere deres indsætser.

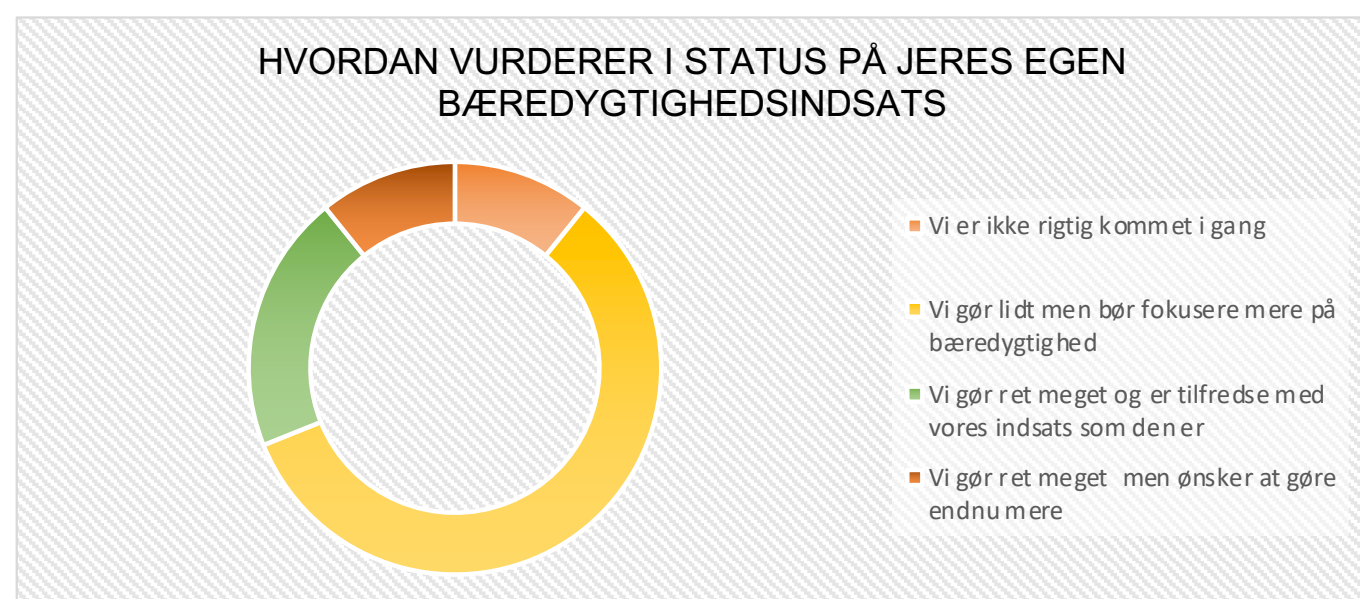
Både fokusgrupper og kvalitative interviews underbygger disse resultater, idet stort set alle interviewpersoner bekræf-

ter indsætser af forskellig art, mens langt de færreste har sat bæredygtighedsmål eller lagt en handlingsplan.

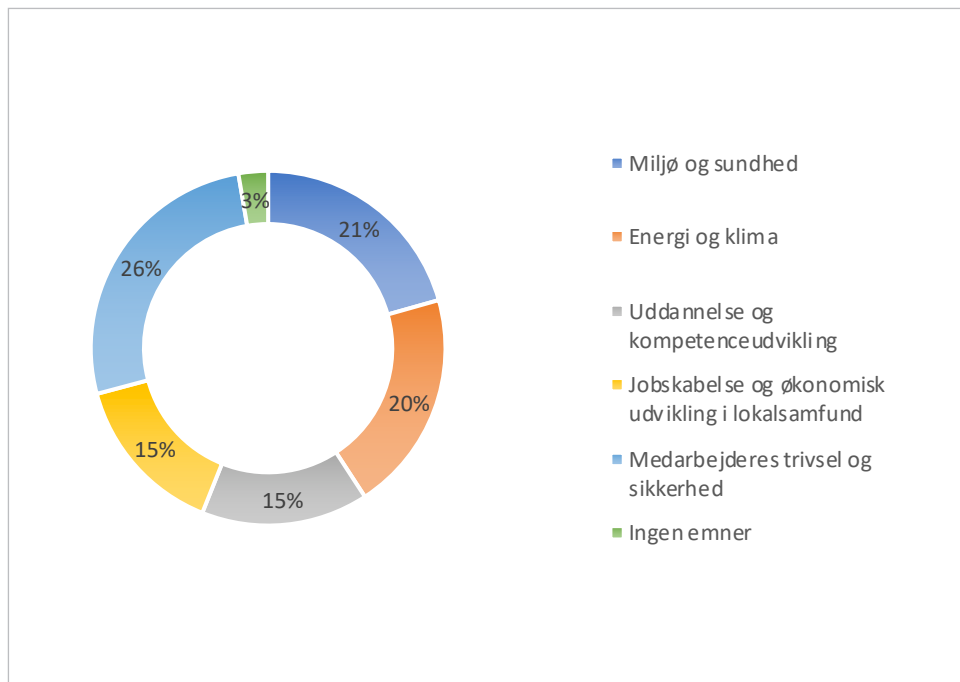
Der kan således konstateres en væsentlig kløft imellem virksomhedernes oplevelse af aktuelle og kommende markedskrav og deres reelle mulighed for at dokumentere og kommunikere deres indsætser. Dette understøttes af virksomhedernes vurdering af deres egen indsats, hvor 8 ud af 10 virksomheder ikke synes de gør tilstrækkeligt og dermed ikke indfrier deres egne ambitioner på området.

Figur 5: De fleste virksomheder har fokus på bæredygtighed, men de færreste arbejder systematisk med det.

Figur 6: De fleste virksomheder lever ikke op til egne ambitioner.

Figur 7: Fordelingen af overordnede bæredygtighedsemner. Respondenterne har valgt op til tre emner.

6.2 VIRKSOMHEDERNES AKTUELLE INDSATSER

A. Virksomhederne har et bredt fokus på bæredygtighed

Helt overordnet viser både de kvalitative og kvantitative resultater, at langt de fleste virksomheder, små som store, er bevidste om at tage ansvar for det samfund, de alle er en del af. Det gælder både sociale og miljømæssige emner, som de påvirker direkte, og det gælder forståelsen af de muligheder de har for at skabe en mere økonomisk bæredygtig udvikling på både mikroøkonomisk og makroøkonomisk niveau.

Undersøgelsen viser, at sociale emner under bæredygtighedsagendaen, herunder medarbejdertrivsel og kompetenceudvikling spiller en meget stor rolle hos de fleste virksomheder. Stort set alle interviews påpeger det vedvarende og store behov for bedre adgang til kvalificeret arbejdskraft. Samtidig opleves en udtalt konkurrence om dygtige medarbejdere og dermed også ønsket om at tiltrække og fastholde medarbejdere. Som det fremgår af figur 7, er miljø, energi og klima også temaer, som virksomhederne vægter i deres bæredygtighedsarbejde.

I undersøgelsen er der set nærmere på, hvilke miljø- og klimamæssige, samt sociale temaer virksomhederne har særligt fokus på, ligesom etik og korruption er inddraget i undersøgelsen.

Som det fremgår af figur 8-10, viser resultaterne, at der på alle områder er en forholdsvis ligelig fordeling af temaer, men at der dog er visse temaer, der vægtes særligt højt i erhvervslivet:

1. Miljø og klima

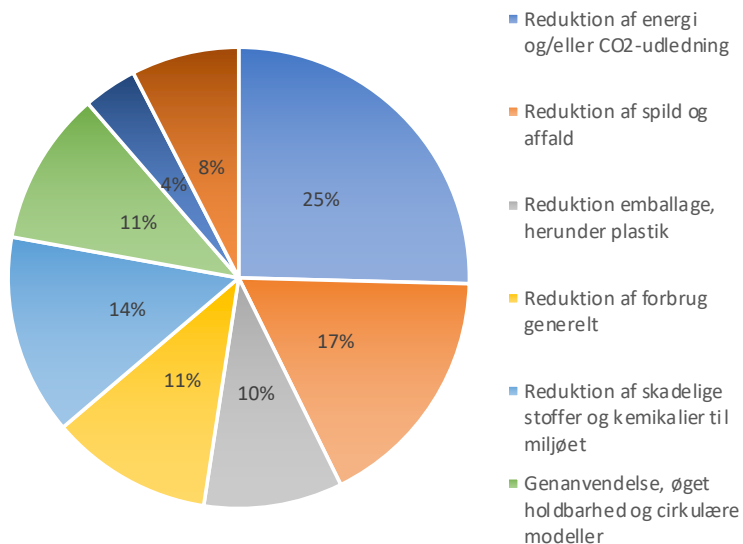
På miljøområdet peger en fjerdedel af besvarelsene på reduktion af energi- og CO₂-udledninger som et tema de arbejder med, og emnet er dermed topscorer, om end det i en sammenligning med danske virksomheder er ret lavt. Samlet set viser resultaterne, at 4 ud af 10 virksomheder arbejder med reduktion af ressourceforbrug, herunder spild og affald samt reduktion af emballage, skadelige stoffer og kemikalier til miljøet.

2. Social bæredygtighed

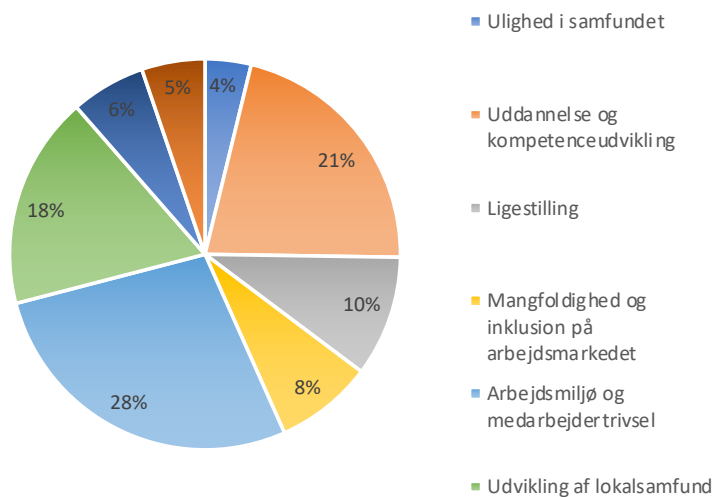
På det sociale område er medarbejdernes trivsel og sikkerhed topscorer med 28 % efterfulgt af uddannelse og kompetenceudvikling med 21 %. Disse tal bekræfter virksomhedernes store fokus på at tiltrække, fastholde og uddanne sine medarbejdere. Af samme grund springer det i øjnene, at kun 8 % har fokus på inklusion og mangfoldighed på arbejdspladsen.

3. Etik og korruption

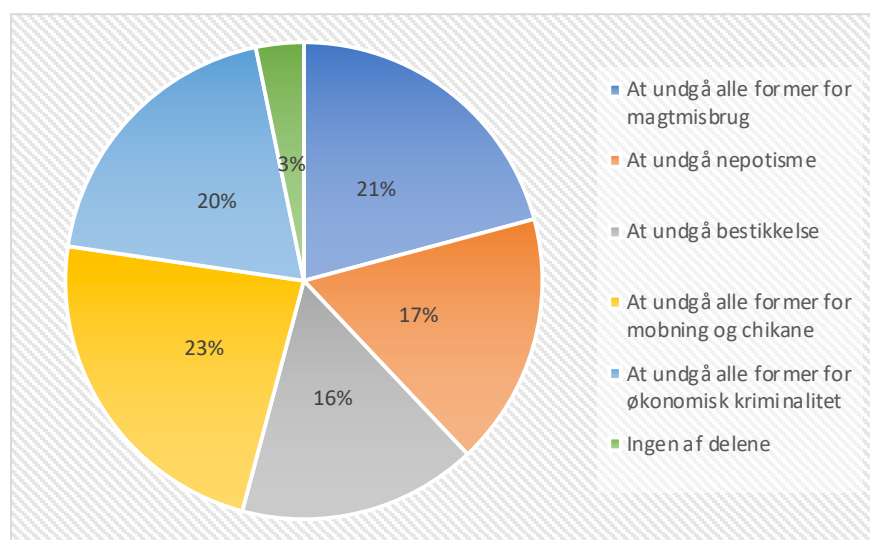
På spørgsmål om etik og korruption er det mest i øjenfaldende, at kun 3 % ikke har fokus på nogle af de nævnte temaer. Emner som chikane, økonomisk kriminalitet og magtmisbrug er nogenlunde ligeligt fordelt. I spørgsmål om oplevet magtmisbrug i relation til virksomheden, rangerer nepotisme højest, men det skal dog bemærkes, at 2 ud af 3 virksomheder angiver, at de ikke har oplevet magtmisbrug. Blandt de virksomheder der oplever magtmisbrug (27 respondenter) sker dette i en lige fordeling mellem den private sektor (leverandører, kunder mv.) og den offentlige sektor (politikere, myndigheder, selvstyrejede virksomheder).

Figur 8: Fordelingen af miljøtemaer virksomhederne arbejder med. Respondenterne har valgt op til tre temaer. 81 besvarelser.

Figur 9: Fordelingen af sociale temaer virksomhederne arbejder med. Respondenterne har valgt op til tre temaer. 82 besvarelser.

Figur 10: Fordelingen af temaer om etik og korrupsion, virksomhederne arbejder med. Respondenterne har valgt op til tre temaer. 76 besvarelser.

6.3 BARRIERER I DEN BÆREDYGTIGE OMSTILLING

Eftersom der hos de fleste virksomheder er stor bevidsthed og højre ambitioner om at tage et samfundsansvar, har det været nærliggende at se nærmere på de barrierer der gør, at ambitionerne ikke bliver indfriet.

Dette afsnit tager særligt udgangspunkt i udsagn fra fokusgrupperne og de kvalitative interviews.

“Der er behov for at rumme alle virksomheder, ikke kun de store. Ellers er der en risiko for at tabe de små virksomheder, der ikke har kapaciteten til at kunne følge med. Vi skal have hjælp, blandt andet i forhold til rapportering”.

A. Kompetencerne

De adspurgte virksomhedsledere ved godt, at det kræver en strategisk forståelse for bæredygtighed at skabe værdi for samfund og virksomhed. Som en repræsentant fra El & VVS-branchen siger: “Vi gør meget, men det er ikke struktureret” og “Vi mangler en forståelse for, hvordan vi arbejder strategisk med det, så vi opnår økonomiske resultater for vores arbejde”.

Resultaterne viser, at kun 9 % føler, at de har tilstrækkelige kompetencer til at løfte opgaven.

3 ud af 4 virksomheder oplyser, at de har ingen eller få kompetencer og samtidig svarer et tilsvarende antal, at de

“Branchens ambitioner i forhold til bæredygtighed overstiger somme tider de ressourcer og kompetencer, der er til stede”.

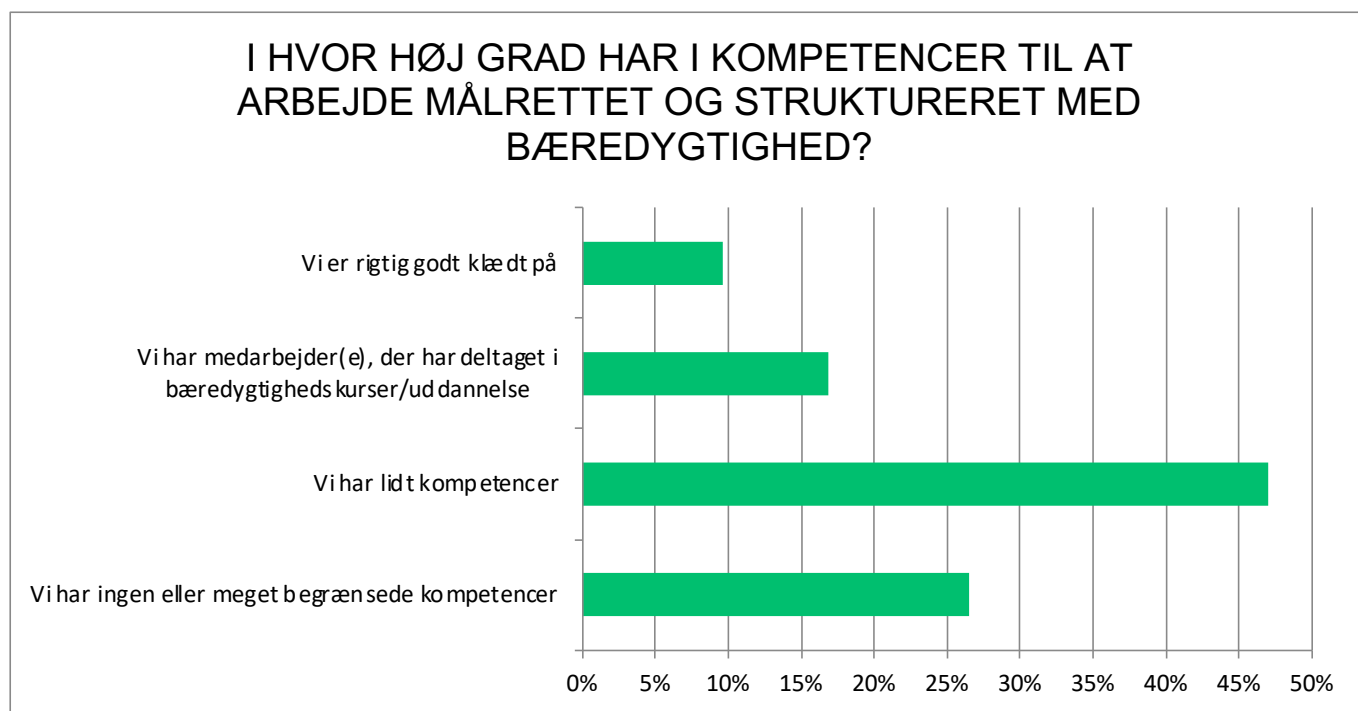
afsætter “ingen” eller “få” ressourcer til at arbejde med bæredygtighed.

Der er således en betydelig kløft mellem ambitionerne og de ressourcer og kompetencer, der er nødvendige i virksomhederne for at indfri dem. Samtidig viser de gennemførte interviews, at der er en lige så stor erkendelse af, at kompetencerne ikke er tilstrækkelige.

Behovet for flere eller nye kompetencer gælder stort set hos alle, men varierer afhængig af virksomhedens kapacitet og vidensniveau. Nogle er på bar bund, og har helt grundlæggende behov for at forstå begrebet “bæredygtighed”, at få emnerne bragt i øjenhøjde og gjort konkrete for virksomheden og dens medarbejdere.

Andre henter inspiration fra CSR Greenland og har deltaget på deres kurser, hvilket har givet dem god viden og inspiration til arbejde strategisk med bæredygtighed. Her er udfordringen kapaciteten, idet flere nævner at det er vanskeligt at omsætte den nye viden, når der ikke er en CSR-ansvarlig, der kan facilitere og forankre processen og holde indsatserne kørende. Det strandede ofte på spørgsmålet om budget og adgangen til kvalificeret arbejdskraft.

Endelig er der en mindre gruppe af virksomheder, som har kapacitet og kompetencer til at arbejde med indsatserne, men som efterspørger større specialviden på felterne.

Figur 11: Kompetencerne er i vid udstrækning ikke til stede til at arbejde struktureret med bæredygtighed

Tabel 1: Overblik over kompetencebehov i tre overordnede grupperinger

De uinformerede	De informerede	De kompetente
Rammer og definitioner for bæredygtighed i erhvervslivet	Dybere indsigter i strategiproces	CSRD & EU Taksonomi
Bæredygtighedsbegrebet og Verdensmål	Netværk med andre virksomheder	Eksisterende målings- og rapporteringsværktøjer
De tre bundlinjer	Etablering af baselines, KPI'er og målepunkter	LCA beregninger
Inspiration og konkrete indsatsområder	Dataindsamling og målinger	Upcycling og recycling af materialer
Koblingen mellem bæredygtighed og værdiskabelse	Udvikle handlingsplaner	Certificeringer
		Markedsføring, storytelling og greenwashing

B. Netværk

Stort set alle virksomheder efterspørger videndeling. Fælles for dem er et stort ønske om at hente inspiration fra andre virksomheder for derigennem at kunne omsætte bæredygtighedsemner i egen virksomhed.

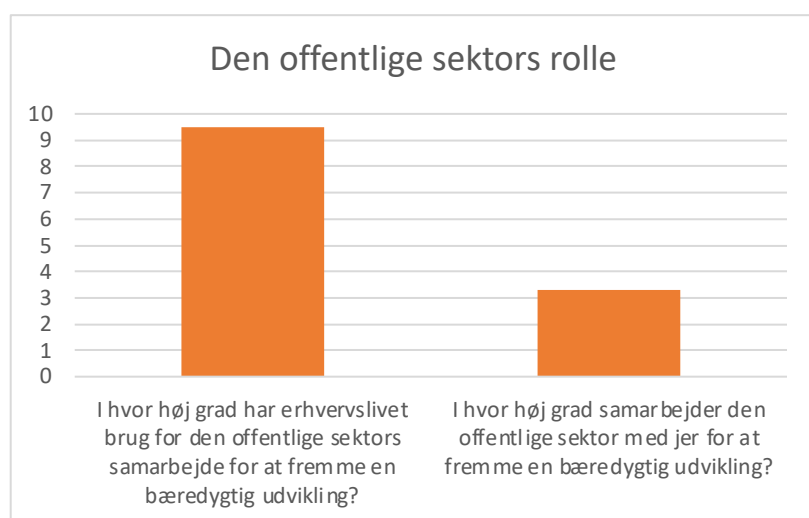
Flere virksomheder understreger, at bevidstheden og ønsket om at skabe en økonomisk, social og miljømæssig bæredygtig udvikling i landet er stor, og at ikke mindst den unge generation af medarbejdere er opmærksomme på bæredygtighed. Men ofte mangler kompetencerne i topledelsen og hos bestyrelsen.

Et andet og væsentligt forhold, der ofte påpeges er, at der er meget stor spredning i den tilegnede viden og at dette blandt andet beror på, hvor i landet virksomheden befinder sig geografisk.

7. DEN OFFENTLIGE SEKTORS ROLLE

Det er et udbredt synspunkt, at mangel på viden er et generelt samfundsproblem. Ord som "ændret mindset", "holdningsændring" og "manglende engagement" er særdeles udbredt blandt virksomhederne, og det er tydeligt, at der hersker en frustration over, at virksomhederne ikke møder den tilstrækkelige forståelse for samfundsansvar hos myndigheder, politikere og i befolkningen generelt.

Det gælder ikke mindst i det politiske system, i selvstyret og i kommunerne, som virksomhederne mener har et meget stort ansvar, som i vid udtrækning ikke løftes. Helt entydigt – på tværs af både brancher, geografi og virksomhedens størrelse – fremhæves det, at erhvervslivet i meget høj grad er afhængigt af et godt samarbejde med den offentlige sektor for at fremme en bæredygtig retning for landet, men at virkeligheden er, at samarbejdet halter.

Figur 12: Virksomhederne efterspørger et langt bedre samarbejde med den offentlige sektor

Masterplan efterlyses

Stort set alle virksomheder efterspørger en ambitiøs masterplan for et bæredygtigt Grønland, som er afstemt med erhvervslivet og solidt forankret i samfundet. En masterplan der tager ansvar for en langsigtet og bæredygtig udvikling, både socialt, miljømæssigt og økonomisk og gældende uanset den politiske konstellation.

Flere virksomheder fremhæver eksempelvis Parisaftalen og den usikkerhed det medfører at der politisk har været slingrekurs, og at virksomhederne først efter flere års tilløb har fået vished om Grønlands tiltrædelse. Virksomhederne understreger nødvendigheden af, at målsætninger og implementering skal træffes i tæt samarbejde med virksomhederne.

"Hvis ikke der ligger en national plan, så bliver det EU's tiltag, vi styrer efter. Politikerne skal tage ansvar og ikke bare være kasterbold på den internationale udvikling"

Generelt er holdningen, at når en bæredygtig udvikling i Grønland ikke er prioriteret politisk, vil mange virksomheder nedprioritere indsatserne eller foretage egne valg, der følger den internationale udvikling. Pointen er, at så længe der politisk ikke tages ansvar for at sætte en retning for et bæredygtigt Grønland med visionære og langsigtede mål, så bliver indsatserne i samfundet derefter.

Der lægges stor vægt på, at en overordnet strategi skal afstemmes med erhvervslivet og desuden inddrage kommuner og andre væsentlige samfundsaktører. Den skal identificere de vigtigste indsatsområder og sætte klare og langsigtede mål for disse. Klimapartnerskaberne i Danmark nævnes som en model, Grønland kunne lade sig inspirere af.

A. Forventninger til Naalakkersuisut & Inatsisartut

Udover en samlet masterplan for Grønlands bæredygtighedsindsats har virksomhederne en række forventninger til politikerne, som vil kunne understøtte både erhvervslivet og landet i en mere bæredygtig retning. Nedenfor følger en oversigt:

• **Kompetenceudvikling**

Der er helt grundlæggende en opfattelse af, at politikerne ikke prioriterer bæredygtighed, fordi de ikke forstår konsekvenserne af at negligere det. Opfattelsen er, at der mangler modenhed og holdninger til bæredygtighed, så de kan træffe beslutninger på et oplyst grundlag. De har behov for at forstå, at bæredygtighed er en international megatrend, som det er nødvendigt at koble sig på, da det på længere sigt handler om at fastholde den unge generation og skabe en bæredygtig økonomi i landet.

• **Politisk mod og reformer**

Derudover forventer virksomhederne et større mod til at skabe reformer i samfundet, der tilpasses nutid og fremtid. Det handler om at skabe grønne incitamenter gennem afgiftstrukturer, at gennemføre en reform af fiskeriet der motiverer unge til at tage en uddannelse, at sikre et langt mere velfungerende uddannelsessystem og flere kvalificerede studievejledere og at skabe en infrastruktur, der giver virksomhederne bedre mulighed for at arbejde med bæredygtighed, fx inden for affaldssortering, cirkulær økonomi, vedvarende energi, ladestandere, kloakering mv.

"Bakker de folkevalgte op om bæredygtighed?"

• **Investeringer**

Det sidste peger direkte ind i behovet for en skarp prioritering af offentlige, langsigtede investeringer, der har fokus på sektorer der skaber eksport og økonomisk vækst, herunder råstoffer, vedvarende energi og turisme. Disse prioriteringer hænger sammen med den omtalte og efterspurgte masterplan, der ønskes udarbejdet i tæt samarbejde med erhvervslivet.

B. Forventninger til Selvstyret

Indtrykket af selvstyret er, at embedsværket i højere grad kan og vil arbejde med bæredygtighed, men at bæredygtighed bliver noget man arbejder med, når man har tid, grundet manglende politisk retning. Flere nævner idéen om at Grønlands Erhverv etablerer en slags task force sammen med selvstyret, der kan spille ind til det politiske system.

Forventningen til selvstyret handler også om, i langt højere grad, at italesætte bæredygtighed i samfundet gennem kampagner, information, vejledning, events og andre former for videndeling, som både borgere og erhvervslivet kan have glæde af.

C. Forventninger til kommunerne

Da kommunerne er store og centrale samfundsaktører, har de store muligheder for at påvirke udviklingen i en mere bæredygtig retning. Der hersker en generel oplevelse af, at disse forventninger i vid udstrækning ikke bliver indfriet. Kun i Kommuneqarfik Sermersooq opleves en vis forståelse og vilje, men det er slet ikke tilstrækkeligt, og for alle kommuner forventes det, at de skaber langt større opmærk-

"Der er behov for at få bæredygtighed ind i udbud. Kommunerne er slet ikke klædt på. Så det varer nok et stykke tid før de som bygherre stiller krav om bæredygtighed".

somhed i samfundet, så alle kan tage ansvar for en bæredygtig udvikling.

Det undrer virksomhederne, at kommunerne ikke stiller større krav til deres leverandører når det handler om miljømæssige og etiske standarder, og på de kommunale byggerier efterspørges større bæredygtighedsambitioner fra bygherren.

Årsagen formodes at være begrænset forståelse for bæredygtighed og et for kortsigtet fokus på pris, hvilket resulterer i, at kommunerne ikke formår at understøtte virksomhedernes ambitioner og indsatser. Et kompetenceløft foreslås at kunne ske ved at kommunerne bruger erhvervslivet i partnerskaber, f.eks. på affaldsområdet, og at kommunerne i det hele taget opfatter virksomhederne som en accelerator og samarbejdspartner for en bæredygtig udvikling.

En holdningsændring til erhvervslivet i kommunerne synes for mange nødvendig, idet flere virksomheder oplever kommunen som en modstander, der modarbejder private initiativer på eksempelvis beskæftigelsesområdet.

Endelig nævnes kommunernes ansvar for folkeskolen som et afgørende element. Virksomhederne efterspørger bæredygtighed på skoleskemaet, så børn og unge forstår sammenhængene mellem social, økonomisk og miljømæssig bæredygtighed.

8. BÆREDYGTIGHED I BRANCHEPERSPEKTIV

Begrebet "bæredygtighed" har mange nuancer og afspejler en meget bred agenda. Derfor er det naturligt, at virksomhedernes arbejde med bæredygtighed varierer afhængig af størrelse og branche. I dette kapitel forsøges nuancerne kortfattet at blive udfoldet ud fra et brancheperspektiv.

For hver branche er søgt at give en subjektiv og gennemsnitlig vurdering af fokus, kompetenceniveau og kompleksitet i arbejdet med bæredygtighed ved brug af nedenstående farvekode med en skala fra 1-5.

- Fokus på bæredygtighedsindsatser
- Kompetenceniveau
- Kompleksitet

A. Bygningshåndværkere

Der er nysgerrighed på at dykke ned i dagsordenen men også stor spredning i forhold til virksomhedernes viden. Nogle er på helt bar bund mens andre er godt med. Virksomhedernes geografiske placering nævnes som et væsentligt parameter, idet der lokalt på kysten er begrænset adgang til viden.

Fokus i branchen er på energiforbrug og klima, ligesom uddannelse og beskæftigelse er parametre, hvor virksomhederne oplever, at de som branche kan gøre en reel forskel. Der fornemmes dog usikkerhed i afkodningen af bæredygtighed i branchen, idet der er en erkendelse af, at branchen skal fokusere på det, men at det samtidig er svært at definere "bæredygtighed" for virksomhederne. Branchen vil altså gerne investere i dagsordenen, men mangler et fælles perspektiv.

"Jeg savner, at alle tager ansvar for at få uddannet den herboende befolkning".

Branchen forventer med tiden stigende kundekrav fra bygherrer, private kunder og den finansielle sektor, og derfor efterlyses mere klare retningslinjer for bæredygtighed i udbud, hvor laveste pris fortsat er vigtigste parameter. Holdningsændringer efterlyses, og der er et klart ønske fra branchen om at gå i dialog og sætte et aftryk på de kommende krav og forståelsen af, hvor vi skal hen med bæredygtighed.

Bygningshåndværkerne efterlyser også holdningsændringer hos de unge, hvor arbejdsmoral, loyalitet og etik har ændret sig til det værre over de seneste 30 år. Det er et tabuiseret samfundsproblem som skal adresseres i folkeskolen.

Bygningshåndværkerne har set, at deres partnere i Danmark er underlagt EU-taksonomien. Man fornemmer en bekymring for, hvordan det smitter af i Grønland og et stærkt ønske om at eventuel EU-lovgivning tilpasses grønlandske forhold, hvilket opfattes som en politisk opgave. Branchen oplever også et behov for at få opdateret eksisterende kontraktparadigmer og lovgivning, som fx bygningsreglementet.

B. Engros og Detailhandlen

4

3

5

Branchen har god indsigt og forståelse for dagsordenen, og der arbejdes bredt med Verdensmålene og de tre aspekter af ESG-agendaen. Det gælder emner som medarbejdertrivsel, CO2-regnskab, uddannelse, sundhed, madspild og fremme af lokale leverandører og arbejdspladser. Flere af virksomhederne udarbejder ESG-rapportering. Men der er også en erkendelse af, at de danske og europæiske kæder er længere med opgaven end man er i Grønland.

Deres tilgang til bæredygtighed kan beskrives som forretningskritisk, da samfundsansvar i stigende grad vægtes af både kunder og medarbejdere, og samtidig ventes EU's lovgivningskrav at påvirke dem. Derudover gives udtryk for, at det føles godt at kunne gøre en positiv forskel, og at de ressourcer der lægges i indsatsen primært udspringer af en filantropisk tilgang.

“Det offentlige svigter på alle parametre. Politikerne taler og taler, men det bliver sjældent fulgt op med handling. Måske er politikere og embedsværk bange for at skulle forholde sig til det. De lange seje træk er for usexede for en politiker.”

Branchen bruger en hel del kræfter på at trænge igennem til politiske niveau hos både kommuner og i selvstyret for at skabe opbakning til bæredygtighedsindsatser, og oplever det som en tung proces. Den efterlyser en mere proaktiv tilgang fra den offentlige sektor, som også kan hjælpe med at skabe forståelse og holdningsændringer hos borgerne, både i forhold til indkøb og i andre gøremål.

I samme kontekst nævner virksomhederne, at korrupsion og nepotisme forekommer i både den offentlige og private sektor, og at der er behov for at gøre noget ved dette. Arbejdet med bæredygtighed kræver dokumentation, åbenhed og transparente beslutningsprocesser, og manglen på dette skaber mistillid. Virksomhederne giver udtryk for, at der er behov for at skabe større åbenhed og forståelse for, at det er okay at fortælle, hvad de kan blive bedre til, ikke mindst i den offentlige sektor og hos de mindre virksomheder.

Branchen har generelt udfordringer med at dele og forankre viden og indsatser i butikkerne over hele landet, så medarbejderne forstår vigtigheden af bæredygtighed i de yderste led og ikke føler, at de pålægges ekstra arbejde. Det gælder især uden for Nuuk, hvor bæredygtighed fylder mindre, og hvor der er færre ildsjæle, der brænder for det.

C. El og VVS

2

1

2

El- og VVS-virksomhedernes fokus er i helt overvejende grad på at bibeholde en økonomisk bæredygtig udvikling i branchen. Branchen giver udtryk for at være presset på to fronter:

“Der er behov for brancherelaterede partnerskaber i planlægningen af, hvordan vi får gang i arbejdet”

Den ene handler om at udviklingen går i retning af hovedentrepriser og totalentrepriser, som presser fagentrepriserne, og gør det vanskeligt for dem at vækste. Konsekvensen er, at mange virksomheder forbliver mikrovirksomheder.

Den anden handler om adgangen til lokal og kvalificeret arbejdskraft. Det begrænsede udbud betyder, at medarbejdere skal importeres fra Danmark eller også må virksomhederne “kannibalisere” på konkurrenternes arbejdskraft. I begge tilfælde fører det til øgede omkostninger i forhold til nyuddannet arbejdskraft, og i begge tilfælde finder virksomhederne udviklingen uholdbar.

“Når kunder skal vælge mellem en ventilator uden varmegenindvinding til 1200 kroner og en ventilator til 2500 kroner med varme-genindvinding, så vælger de som regel den billigste selvom det på den lange bane er den dyreste løsning. Vi skal være mere bæredygtighedskonsulenter for kunderne, men vi mangler kompetencer til at lave regnestykket for kunderne for det lærer man ikke på elektriker-skolerne”

Branchen giver derfor udtryk for et meget stort behov for at finde en fælles ordning i at uddanne kommende medarbejdere i Grønland ved at tilbyde lærlingepladser i samarbejde med fagbevægelsen, hvori der indlægges en økonomisk “pisk eller gulerod” for virksomhederne, alt efter om de bidrager til uddannelser eller ej. En del af denne indsats indebærer ifølge branchen at blive bedre til at markedsføre branchen og tiltrække unge til fagene.

På markedet har virksomhederne primært fokus på salg af energivenlige produkter men giver udtryk for, at deres ambitioner ikke indfries. Efterspørgslen er ikke stor nok, hvilket branchen dels tilskriver for lave afgifter på fossile energikilder, og dels at virksomhederne ikke selv har kompetencerne til at forklare kunderne det økonomiske regnskab i det bæredygtige valg. Mens afgiftstrukturen er et politisk anliggende peger branchen på, at de er nødt til at blive bedre til at samarbejde om grønne løsninger og efterlyser hjælp til partnerskaber med andre sektorer, der kan skabe større opmærksomhed ved det fornuftige i grønne løsninger.

D. Fiskeri og eksporterhverv

4

3

5

Fiskeri- og eksporterhvervene har et bredt og ganske stort fokus på bæredygtighed, der ikke mindst er drevet af kravene på eksportmarkederne. Det gælder især på det europæiske kontinent, men også det amerikanske og i mindre grad det asiatiske marked. Kravene til dokumentation og rapportering slår igennem i disse år, så det er et grundvilkår for de eksporterende virksomheder.

Der er naturligvis stort fokus på at bevare et bæredygtigt fiskeri ved at undgå overfiskning. Industrien har gjort et stort stykke arbejde ved at indføre MSC mærkning på torsk gennem Sustainable Fisheries Greenland og er dermed gået forrest for at begrænse dele af fiskeriet. Ambitionen er at både torsk, krabber og indenskærs hellefisk på lang sigt certificeres, og at Østgrønland kommer med. Der ligger et økonomisk incitament i certificeringen, idet MSC-mærkning kan være et krav for afsætning på specifikke markeder. Enkelte markeder betaler højere priser på MSC-mærkede produkter, men certificering må afvejes i forhold til eventuel reduktion i fiskeriet, eksempelvis fra 20.000 tons til 10.000 tons indenskærs torsk.

"Hvis man nedsætter kvoterne som rådgiverne anbefaler, vil det tilpasse fiskeriet betydeligt. Det vil skabe incitamenter for at udnytte fisken langt bedre".

I både Island, Danmark og Norge er det meste af fiskeriet MSC-certificeret. Branchen oplever, at der er lydhørhed i Departementet, men at der mangler politisk opbakning, og i nogle tilfælde modarbejdes branchens indsats politisk ved at hæve fiskekvoterne. Eksempelvis er der tidligere set højere kvoter på stenbiderrogn, som spænder ben for udviklingen.

Når kvoterne er helt centrale i diskussionen om et bæredygtigt fiskeri, er kvaliteten af den biologiske rådgivning afgørende for at træffe beslutninger på et dokumenteret grundlag. Mens branchen på den ene side læner sig op af rådgivningen for at bevare MSC-mærkning på eksportprodukterne, så efterlyser den samtidig flere ressourcer til rådgivningen, så deres anbefalinger baseres på et bredere grundlag. Branchen er i løbende dialog med forvaltningen om løsningsforslag til rådgivningen, og der er en oplevelse af, at der lyttes, men det er en meget langsom proces, der kræver tålmodighed og partnerskaber. Den langsommelige udvikling hænger ifølge branchen sammen med politiske uenigheder forbundet med revisionen af fiskeriloven, som betegnes som en hovedudfordring for et bæredygtigt fiskeri i Grønland.

En afledt effekt af kvotefiskeriet er en bedre udnyttelse af

fisken. Der tales både om behovet for en større forædlingsgrad af produkterne og om at udnytte restprodukter som rejeskaller, fiskeskrog og skind, ligesom der kan være muligheder i torskeindvolde og hoveder.

En af udfordringerne i værdiskabelsen er volumen, da der er for få store og for mange små enheder i fiskeriet. En anden udfordring er reguleringen, der pålægger virksomhederne store fragtrater af fiskerester ud af landet, ligesom transporten af fiskeolie vanskeliggøres, da det betragtes som farligt gods. Da der ikke er mink- eller laksefarme i landet, kan resterne heller ikke udnyttes indenrigs.

E. Hotel, restauration og turisme

2

2

3

Med det store fokus på turisme i landet er branchen bevidst om, at bæredygtighed spiller en stor og stigende rolle for deres forretning. Hotel- og turismevirksomhederne ser i nogen grad bæredygtighed som et "license to operate" i fremtiden, idet turister forventer at besøge et land, der tager ansvar for miljø og klima. Derfor anes en forventning om stigende konkurrence på markedet, især på overnatningssteder, hvor eventuelle nye konkurrenter vil integrere bæredygtighed i forretningen fra begyndelsen. I samme åndedrag nævnes det, at det ville være hjælpsomt om kommunerne kunne reducere sagsbehandlingstiden og give flere tilladelser til at bygge nye hotelværelser.

"Der forventes en stigning i antallet af turister i fremtiden, og de forventer at deres oplevelser er bæredygtige. Så vi får problemer med affald der ligger og flyder og potentielt kan ødelægge vores omdømme som bæredygtig destination meget hurtigt".

Virksomhederne har allerede fokus på bæredygtighedsindsatser, og det gælder både på de sociale og miljømæssige parametre. "Svanemærket" og "Den grønne nøgle" er eksempler på dette fokus, og der arbejdes på miljømner som energiforbrug, madspild, emballage, rengøringsmidler og økologi samt sociale fokusområder som diversitet, efteruddannelse og medarbejdertrivsel.

"Vi har brug for god nudging. Alle skal kunne forstå, at man har et valg at træffe, hvorfor det er vigtigt og hvad man selv får ud af det".

I restaurationsvirksomheder er fokus i højere grad rettet mod de fødevarer, der serveres for kunderne. Hos nogle er der et ønske om at fremme salget af økologiske produkter

og at skabe bevidsthed om dyrevelfærd, eftersom befolkningen spiser meget kød. Det er ikke et kundekrav, og derfor er branchen selv overladt til at nudge og informere kunderne, hvilket opleves som en tung proces.

Branchen giver udtryk for, at deres udfordringer både er knyttet til mangel på ressourcer og kompetencer på alle niveauer, ikke mindst hos topledelsen, der kan løfte deres indsats til et strategisk niveau. I lige så høj grad efterspørges en national holdningsændring, hvor eksempelvis affald og andre miljøspørgsmål gøres til et fælles ansvar og en fælles agenda i den offentlige og private sektor og hos samfundets øvrige aktører.

F. IT, Kommunikation og Medie

3 2 3

Det absolut største fokus for flertallet af virksomhederne inden for it, medier og kommunikation er på it-sikkerhed, som er deres "license to operate". Sletning af data spiller også en stor rolle hos virksomheder, der arbejder med at opgradere brugt it-udstyr og derved forlænge holdbarheden af produkterne.

Virksomhederne ser en direkte kobling mellem ansvarlighed og mulighederne for at tjene penge, da det ikke er muligt at byde på opgaver, uden samtidig at kunne demonstrere samfundsansvar.

For at kunne imødekomme disse krav henter flere virksomheder viden og inspiration fra CSR Greenland samt danske erhvervsorganisationer og erhvervshuse.

Landets økonomiske vækst er afhængig af moderne digitale ydelser og infrastruktur. Men det indebærer også en stigende efterspørgsel på digitale data, som kræver mere og mere strøm, og med landets nuværende kapacitet af vedvarende energi vil kravet om mere datakraft betyde, at væksten vil afhænge af fossile brændsler.

Derfor efterspørger branchen en politisk debat om større investeringer i klimavenlige energiløsninger, som er stærkt påkrævet hvis landets vækst skal kobles til den grønne omstilling.

"Vi afsætter tid og ressourcer til den bæredygtig omstilling ud fra vores præmisser. Men vi kunne godt være mere ambitiøse".

Tusass har i de seneste år arbejdet på at reducere deres omkostninger ved at omlægge dieseldrevne stationer til grønne energikilder som sol og vindenergi. Udover en bedre og grønnere profil ser virksomheden god økonomi i at lægge om, idet literprisen på diesel er meget høj på grund af de logistiske omkostninger, der er forbundet med at drive stationerne og levering af brændstof. Derudover har Tusass gen-

nem nogle år arbejdet med social- og samfundsøkonomiske bæredygtighed gennem deres Coding-Class program.

Branchens virksomheder er opmærksomme på, at en bæredygtig omstilling også handler om et positivt omdømme, hvilket, for mange, er vigtigt for at kunne tiltrække yngre medarbejdere, der har større fokus på miljø og klima.

G. Liberale erhverv

3 3 5

Hos banker, revisorer og forsikringsbranchen er fokus først og fremmest på en økonomisk bæredygtig udvikling i landet, som dog også er betinget af både en miljømæssig- og social bæredygtig udvikling.

Banksektoren er børsnoteret og er derfor lovgivningsmæssigt omfattet af EU's rapporteringskrav, og derfor rapporteres på bæredygtighed for at kunne tiltrække investorer udefra. Derudover stiger kravene til grønne realkreditobligationer, og det betyder, at Grønland skal kunne levere på den grønne dagsorden for at undgå øgede priser på realkredit og i værste fald helt miste muligheden for at optage realkreditlån.

"EU's taksonomi er blevet vigtigt i løbet af de sidste par år. Hvis du vil være en del af gamet, skal du følge de internationale investorers kriterier og være på linje med taksonomien".

Det er således gået stærkt med at få dagsordenen ind på ledelsesgangene i banksektoren, og direktionerne har hurtigt taget ejerskab. Hvor man for få år siden kunne nøjes med egne rapporteringer, er sektoren i dag nødt til at interessere sig for kundernes klimaaftryk og øvrige ESG-risici i værdikæderne.

"Der er stigende lovgivningsmæssige krav til bl.a. CO2-regnskaber, som Grønland ikke kan undgå at indordne sig efter. Det vil kunne mærkes hos erhvervsbankkunder".

Forsikringsbranchen oplever især krav i forhold til hvidvaskloven. Men hvor man i resten af Norden allerede arbejder med bæredygtighedsratings, er der stadig et stykke vej i Grønland. Der forventes således ikke prisændringer på forsikringer til virksomheder, der ikke dokumenterer deres bæredygtighedsindsatser. Derudover har branchen særligt fokus på uddannelse af lokale, tosprogede medarbejdere, for at kunne tilbyde ydelser i hele landet. Dette opleves som et konkurrenceparameter og en forretningskritisk faktor.

Revisorbranchen oplever generelt et meget lavpraktisk fokus hos kunderne, hvor bæredygtig udnyttelse af lokale ressourcer og miljøhensyn diskuteres dagligt.

Sektoren fremhæver, at det er svært at få politikerne til at forholde sig til især den internationale dimension af bæredygtighedsdagsordenen, og betydningen af de markedskræfter landet er underlagt. Der peges på umodenhed i det politiske liv, og at det får økonomiske konsekvenser ikke at forholde sig til bæredygtighed. Der efterlyses derfor en kombination af pres fra erhvervslivet, kompetenceudvikling og regulering fra politisk side.

H. Råstof

Forståelsen for bæredygtighed er generelt meget høj i sektoren. Der fokuseres på miljøet og den grønne omstilling, som i høj grad forgrener sig ind i emner som f.eks. uddannelse og anvendelse af lokal arbejdskraft, infrastruktur, arbejdsmiljø, genanvendelse samt udvikling og hensyn til lokale samfund.

Samtidig er det tydeligt, at der i de seneste år er kommet stort fokus på krav fra internationale investorer, som lægger vægt på, at minedriften er i overensstemmelse med kriterier i EU's taksonomi. Det betyder eksempelvis bestræbelser på ikke at efterlade store ar i de lokale miljøer, hvor mineprojekter har fundet sted. Byggeprojekter baserer sig også mere på genbrug af materialer, og hvordan de kan konstrueres på en måde, så de er mobile og kan genbruges andre steder.

“Mange af de løsninger, der ligger lige for er politikerne ikke interesserede i at diskutere – herunder nye afgiftsstrukturer på f.eks. fossile brændstoffer eller bæredygtig forvaltning af fiskeriet”

Som i alle andre sektorer medfører produktionen også negative aftryk i værdikæden. Minedrift handler jo grundlæggende om at tage råmaterialer ud af undergrunden, som ikke kan erstattes, hvilket i sagens natur ikke er bæredygtigt. Omvendt er mineralerne en forudsætning for at den teknologiske udvikling, der anvendes til at gennemføre den grønne omstilling og dermed til en bæredygtig udvikling på globalt niveau.

“Den offentlige debat er kun negativ. Det store tavse flertal går ikke ind i debatten når den føres på denne måde her i landet”

Den helt store udfordring for sektorens bidrag til en mere bæredygtig udvikling er at skabe en forståelse for det større

perspektiv i befolkningen. Råvarerne indgår som uundværlige bestanddele i en lang række teknologiske produkter, som kendetegner moderne samfund, herunder også Grønland. Sektoren repræsenterer et potentielt eksporteventyr i milliardklassen, men alligevel møder selskaberne modstand.

Sektoren efterlyser en langt mere åben og struktureret dialog med både lokale og nationale politikere om, hvordan industrien kan bidrage til Grønlands økonomi og dermed skabe win-win situationer. Det gælder også i forhold til indretning af lovgivningen, hvor sektoren ikke synes der lyttes fra politikerne. Selskaberne oplever i dag, at de skal bevise deres “license to operate”, og at politikerne modsætter sig saglige argumenter med beskyldninger om ensidigt fokus på profit. Det er en tilgang selskaberne ikke anerkender, og dialogen opleves som unuanceret, hvilket hverken gavner branchen eller landets økonomiske udvikling. Resultatet af den mangelfulde dialog er, at de enkelte selskaber efterlades til at udforme individuelle IBA-aftaler baseret på generelle principper uden den nødvendige politiske opbakning fra nationalt niveau.

Selskaberne møder krav i de lokale IBA-aftaler om rekruttering af op til 80 % lokalt ansatte i et samfund, hvor arbejdsløsheden er nul, fordi andre sektorer tilbyder korttidsansættelser til en højere løn. Det gør det yderst vanskeligt at operere lokalt.

“Den feedback vi får fra lokale aktører, inklusive kommunerne, er, at de ikke ved hvad der sker på nationalt niveau, for de informeres ikke”

Der er erfaringer med et selskab, der har gjort en kæmpe indsats for at støtte og udvikle lokalmiljøet – bl.a. ved at benytte 100 % lokal arbejdskraft og benytte sig af lokale underleverandører. Uddannelse indgår i deres IBA og selskabet kontaminerer ikke miljøet, da de ikke anvender kemikalier. Alligevel ender virksomheden med at møde modstand, fordi den ikke bidrog med økonomisk tilskud til en uddannelsesfond i et område, hvor arbejdsløsheden er nul.

Samlet peger sektoren på, at Grønland har potentialet til at spille en stor rolle på verdensplan i den grønne transformation. Der er behov for at imødegå den negative debat, og her kan bæredygtighed være nøglen til et mere konstruktivt samarbejde, hvor myndigheder og politikere støtter virksomhederne i at trives og bidrage til samfundet, og at der i fællesskab formuleres fælles mål og succeser. I sidste ende handler det ifølge branchen om kommunikation og uddannelse.

I. Service og Transport

2 1 3

For service- og transportsektoren er bæredygtighed ved at finde indpas med primært fokus på miljø- og klimadelen. Uddannelse og socialområdet er også temaer, der betyder noget, om end i mindre grad end klima. Begge dele har en stor påvirkning på branchens vilkår.

Branchen ser forretningsmæssige muligheder i at sælge mere bæredygtige rejser og biler i takt med at kunderne bliver mere bevidste om det miljøvenlige valg, men aktuelt oplever mange, at der er flere omkostninger end indtægter forbundet med bæredygtighed. Dertil kommer, at det inden for flybranchen er svært at gøre noget ved CO₂-udledningerne, fordi de nødvendige teknologier ikke er færdigudviklede.

I autobranschen peger virksomhederne på, at der endnu ikke er erfaringer med at skrotte el- og hybridbiler, men at det er et område, man allerede nu bør begynde at lave en plan for. Der mangler både muligheder for opbevaring, transport, og ekspertise på feltet.

Branchen ønsker desuden, at der gøres noget ved det cirkulære. Bortskaffelse af metalskrot er et tema, der fylder meget, og det nævnes som et muligt forretningsområde. Branchen oplever en tendens til, at skrottede biler typisk efterlades i de mindre bosteder, hvor der hverken er kompetencer eller midler til at skrotte dem på bæredygtig vis. Høje eksportfragtrater er desuden en udfordring for bæredygtig bortskaffelse af metalskrot og batterier.

“Bæredygtighedsdagsordenen er kompliceret at forstå, så der er behov for at vi får det stillet op mere simpelt og letforståeligt.”

Politisk har autobranschen længe arbejdet for en afgiftsstruktur, der favoriserer el- og hybridbiler, så der skabes incitamenter for at kunderne i højere grad vælger benzind modellerne fra. Brancheudvalget har således været i Inatsisartut tre gange og tale om afgifter med udvalgsmedlemmerne og møder i udgangspunktet en meget positiv tilgang og forståelse. Men der følges ikke op med politiske tiltag.

I samme åndedrag nævnes, at det er vanskeligt at skaffe specialuddannede mekanikere til at reparere eller bortskaffe el- og hybridbilernes batterier.

I forhold til uddannelse fylder manglen på kvalificeret arbejdskraft, der kan bidrage til bæredygtig udvikling, således også en del. Generelt peges på, at branchen mangler kompetencer til at arbejde strategisk med bæredygtighed – både lavpraktisk i værkstedet men også i forhold til at udvikle forretningen med afsæt i bæredygtige tiltag.

Service og transportsektoren betoner, at opgaven starter med politikerne, for branchen føler sig begrænset, når der

ikke er den nødvendige infrastruktur, herunder el-ladestander, i landet.

J. Tekniske Rådgivere

4 3 5

De tekniske rådgivere er en ingeniørtung branche, der længe har forholdt sig til og arbejdet med bæredygtighedsagendaen på byggeri- og infrastrukturprojekter, som i sig selv indebærer store påvirkninger og er forbundet med høje omkostninger.

“Vi mangler en definition af bæredygtighed i byggeriet, og vi skal løfte bredden ved at have nogle spydspidser. Vi har brug for et forum, hvor vi kan kommunikere og præge andre, så vi sammen får et mere langsigtet fokus med større risikovillighed”.

Helt grundlæggende peger rådgiverne på, at der mangler en fælles forståelse blandt de relevante aktører for det bæredygtige byggeri i Grønland. Dermed er det også vanskeligt at skabe et godt grundlag for bæredygtighed i byggeriet, hvilket kan medføre udfordringer med at tiltrække udenlandsk kapital til projekterne, da investorer er underlagt EU's taksonomi og rapporteringskrav fra EU.

Rådgiverne arbejder derfor sammen med bl.a. DTU og GrønlandsBANKEN om at undersøge mulighederne for en grønlandsk version af en DGNB-certificering, som netop vil skabe dette grundlag. Givet de vejrmæssige forhold i landet er der brug for at tilpasse standarden og samtidig trække på erfaringer fra andre lande med lignende udfordringer, som fx Norge, Canada og Finland, der er længere fremme med bæredygtigt byggeri.

“Hvis ikke vi laver bæredygtige produkter i byggeriet er der stor risiko for at blive udkonkurreret. Bæredygtighed er et konkurrenceparameter i Danmark, og det bliver det også her.”

Rådgiverne er udfordret af, at bygherre ofte inddrager rådgiverne alt for sent i processen og dermed afskærer dem muligheden for at komme med forslag til byggeriet, der sikrer et højere niveau af miljømæssig og økonomisk bæredygtighed for projektet. En tidligere inddragelse med bygherre vil eksempelvis sikre et mere miljørigtigt valg af materialer, udførelsesteknikker der reducerer byggeaffald og et bedre samarbejde omkring planlægning og udførelse af projekterne i de rette perioder af året, så forbrug af olie kan reduceres.

Sektoren repræsenterer stor byggeteknisk viden men mangler ifølge egne udsagn mere specialiseret viden og

praktisk erfaring. Det drejer sig fx om principperne omkring upcycling og recycling af byggematerialer samt med livscyklusvurderinger (LCA) og totaløkonomiske levetidsomkostninger (LCC), hvor formålet er at kortlægge, beskrive og udvælge relevante tiltag med det største potentiale for at reducere byggeriers klimabelastning og sammenholde det med et økonomiske perspektiv. Der er fokus på behovet for at opkvalificere og tilføje virksomhederne bæredygtighedskompetencer, men flere peger på, at de mangler ressourcer til at udvikle interne kompetencer eller ansætte medarbejdere, der kan følge med udviklingen og sikre at virksomhederne er ajour.

9. FORVENTNINGER TIL GRØNLANDS ERHVERV

Analysen bekræfter, at Grønlands Erhverv spiller en meget vigtig rolle i virksomhedernes bestræbelser på at fremme en bæredygtig udvikling for samfundet og dermed styrke og fremtidssikre deres økonomiske grundlag.

Der er i interviews og fokusgruppesamtale spurgt ind til, hvordan Grønlands Erhverv kan understøtte erhvervslivet yderligere, og hvilke forventninger de har til deres erhvervsorganisation på dette område.

Det anerkendes og understreges, at Grønlands Erhverv allerede gør en stor indsats. Med en meget fragmenteret medlemskreds er det naturligt, at behov og forventninger varierer meget, og derfor er der nedenfor tale om en sammenfatning af forslag og forventninger, som kan opdeles i fire kategorier:

A. Samarbejde med offentlige myndigheder

Medlemmer oplever, at der eksisterer et "knowledge-gap" mellem de store virksomheder og den offentlige sektor på internationale lovgivnings- og markedskrav, og det betyder, at dialogen enten ikke er konstruktiv, eller at den ikke fører til handlinger.

Flere virksomheder efterspørger derfor, at Grønlands Erhverv tager initiativ til, og faciliterer, et stærkt og forpligtende samarbejde mellem kommuner, selvstyre, politikere og erhvervsliv med henblik på at skabe konsistente rammer og fælles målsætninger for bæredygtighed i Grønland og dermed også en god præmis for virksomhedernes arbejde med bæredygtig udvikling.

Dette vil ifølge medlemmer forudsætte, at der givers større indsigt i virksomhedernes betingelser, og de krav de møder i den grønne omstilling hos politikere og myndigheder Grønlands Erhverv opfordres derfor også til, i samarbejde med selvstyrets embedsværk, at gøre en større indsats for skabe disse indsigter hos politikere på både det kommunale- og nationale niveau. Enkelte medlemmer foreslår helt konkret at Grønlands Erhverv arrangerer seminarer, studieture eller kurser for de folkevalgte.

Derudover efterspørger medlemmerne, at Grønlands Er-

hverv tager initiativ til at etablere konkrete samarbejdsprojekter med den offentlige sektor på områder, der kan understøtte en stor del af erhvervslivets arbejde med bæredygtighed. Der nævnes eksempelvis affaldshåndtering, udvikling af cirkulære modeller samt uddannelse og lærlingeindsatser. Det gælder ikke mindst i virksomheder uden for Nuuk, der oplever, at der ingen dialog er med kommunen om deres rammebetingelser og derfor har brug for et langt bedre samarbejde.

B. Skab indsigter i befolkningen

Holdningen er, at hvis erhvervslivet skal lykkes med den bæredygtige omstilling, så kræver det også adfærdsændringer i befolkningen, som kan medvirke til at skabe efterspørgsel og politisk pres. Der er blandt medlemmerne et ønske om, at Grønlands Erhverv gør en større indsats for at modne befolkningens viden om verdens tilstand og deres eget ansvar i samarbejde med den offentlige sektor.

Opgaven for Grønlands Erhverv og virksomhederne ligger, ifølge interviews, i at italesætte hvad konsekvenserne er ved den nuværende adfærd, og ved at inspirere og motivere befolkningen på en let forståelig måde ved hjælp af eksempler, succes historier, konkurrencer eller andre kommunikationstiltag.

En del af kommunikationsindsatsen er desuden at finde løsninger og eksempler, der viser hvordan bæredygtige løsninger er win-win situationer, der fremmer erhvervslivets og landets økonomiske udvikling, og som samtidig er til gavn for hele samfundet.

C. Medlemsrettede indsatser

Analysen viser som omtalt et stort behov for kompetenceudvikling på forskellige niveauer. Dette afspejles i et stort ønske om at Grønlands Erhverv, gerne i samarbejde med CSR Greenland, opbygger et stærkere fundament inden for bæredygtighed og tilbyder gratis ydelser til medlemskredsen, der kan styrke kompetencer og viden.

Blandt de mange forslag er det en stærk fællesnævner, at Grønlands Erhverv etablerer og faciliterer netværk med henblik på større videndeling og inspiration. Derudover går forslagene på følgende tiltag:

- at Grønlands Erhverv skaber rum og faciliterer uformelle drøftelser for topledelse og bestyrelser om erhvervslivets strategiske og økonomiske tilgang til bæredygtighed med deltagelse af topledere, der allerede har stort fokus på bæredygtighed.
- at tilknytte eller ansætte en konsulent, der kan opbygge en basis og lave en strategi, der skaber større viden i flere virksomheder.
- at tilknytte eller ansætte en konsulent, der kan skabe strategiske partnerskaber som mange virksomheder kan have glæde af (fx affaldshåndtering og cirkularitet med RAL så affald kan blive afsat til genbrug i Danmark).

- at udvikle en plug-and-play tilgang, der kan downloades og helt lavpraktisk sætter små virksomheder i gang med en strategi.
- at Grønlands Erhverv udbyder flere kurser og seminarer, der er målrettet små og mellemstore virksomheder, og som tager generiske bæredygtighedstemaer op.
- at Grønlands Erhverv gennemfører workshops med deltagelse af udførende bygherrer samt virksomheder inden for byggeri og rådgivning og drøfter temaer omkring bæredygtige byggerier, herunder LCA og DGNB-certificering
- at kommunikere gode bæredygtighedshistorier fra medlemskredsen, herunder eksempler i de små distrikter om hvordan virksomheder kan støtte hinanden i bæredygtige tiltag.

D. Politiske reformer og indsatser

Mange medlemmer giver udtryk for, at Grønlands Erhverv samlet udgør en massiv blok i samfundet og en stærk stemme i samfundsdebatten. De opfatter det som en kerneopgave for Grønlands Erhverv at udnytte sin position som erhvervslivets stemme i den offentlige og politiske debat maksimalt, at sætte bæredygtighed højt på den politiske dagsorden og samtidig række ud til konstruktive dialoger og forpligtende offentlige-private samarbejde for at finde fælles løsninger.

Særligt de store virksomheder giver udtryk for frustration over, at erhvervslivet kommer for sent ind i lovgivningsprocessen og dermed ikke får sat tilstrækkeligt aftryk på lovgivningen. Det forventes at Grønlands Erhverv presser på, så erhvervslivet inddrages inden lovgivningsudkast og skaber forståelse for tilstrækkelig tid til at implementere ny lovgivning.

Konkret foreslår medlemmerne mange politiske indsatsområder, som er velkendte, men som de også finder afgørende for at fremme en bæredygtig udvikling. Blandt de mest gængse er følgende:

• Uddannelsesreform

Alle taler om uddannelse og kompetenceudvikling på alle niveauer, som en grundlæggende præmis for at samarbejde og kommunikere, som igen er en forudsætning for at skabe gode rammer for en bæredygtig udvikling i erhvervslivet. Virksomhederne fremhæver vigtigheden af at opkvalificere arbejdsstyrken for at imødegå de udfordringer, der opstår som følge af den grønne omstilling. Der forventes en stigende efterspørgsel efter fagfolk såsom elinstallatører, elingeniører, maskinmestre, maskiningeniører og bæredygtighedsansvarlige i de kommende år. Mange medlemmer opfordrer derfor til en overordnet revurdering af uddannelsesområdet for at sikre tilstrækkeligt kvalificeret, lokal arbejdskraft, herunder en særlig lærlingeindsats med indbyggede incitamenter og belønninger for de virksomheder, der uddanner lærlinge.

• Pensionsreform

I den anden ende af arbejdsmarkedet tales om behovet for en pensionsreform, for at øget arbejdsstyrken. Reformen skal tilgodese, at det skal kunne betale sig at arbejde uden at der reduceres i pensionen.

• Afgifter

Mange anbefaler afgiftsstrukturer, som fremmer anvendelsen af vedvarende energikilder og reducerer brugen af fossile brændstoffer. Det generelle synspunkt er, at reguleringen bør udformes på en måde, der skaber økonomiske incitamenter for at fremme den grønne omstilling, herunder incitamenter til at vælge miljøvenlige transportløsninger.

• Parisaftalen

Med Grønlands tiltrædelse af Parisaftalen finder virksomhederne det vigtigt at diskutere indsatsområder for at reducere CO2-udledninger samt at fastlægge baseline og målsætninger for CO2-udledninger i et tæt samarbejde med selvstyret.

• Udbud og projektering af byggeri

Grønlands Erhverv skal presse på for at grønne initiativer kommer til at vægte højere i offentlige udbud. Sektoren giver udtryk for et ønske om strammere lovgivning om projektering af byggeri, der stiller krav om mere bæredygtig udførelse samt mulighed for genanvendelse af materialer når bygninger nedbrydes.

• Korruption

Nepotisme er et velkendt problem i landet, eksempelvis i forhold til udbud. Nogle medlemmer peger på, at det er et vigtigt tema, som Grønlands Erhverv bør tage op politisk for at få det udryddet, idet transparens i beslutningsprocesser bliver en integreret del af virksomhedernes dokumenterede samfundsansvar.